

Datum 1 mei 2023
Van Merve Yikilmaz, Ferdinand van de Velde, Josina Trompetter
Onderwerp Terugblik pilot EU-medewerker april 2022 – april 2023

Samenvatting

Sinds april 15 april is een medewerker dakloze EU-migranten aangesteld met als doel:

- De groep beter in kaart brengen
- Een stem vormen
- Zichtbaar zijn op straat
- Trajecten volgen en begeleiden

Als organisatie kijken wij positief terug naar het afgelopen jaar en hebben drie resultaten geboekt:

1. Meer inzicht in de groep
2. Het verschil tussen recht hebben en recht krijgen helder gekregen
3. We hebben input gegeven voor beleid, zowel in de stad als landelijk.

Inleiding

In Utrecht is sinds april 2022 een medewerker dakloze EU-migranten ingezet door het Leger des Heils. Het doel hiervan was om dichterbij de doelgroep te komen vanwege de onmacht die we hebben ervaren in schrijnende situaties. We wisten dat er leemtes waren in de hulpverlening voor dakloze EU-migranten, maar hadden niet verwacht dat we binnen een jaar een gewaardeerde expertrol konden vervullen. Onze medewerker dakloze EU-migranten wordt gevraagd om advies en krijgt geregeld terug van professionals dat haar inzet gewaardeerd wordt.

Ten opzichte van de doelgroep en de hulpverleningsketen is de Leger des Heils medewerker voor dakloze EU-migranten inmiddels een onmisbaar begrip.

Onze ervaringen van het afgelopen jaar hebben ons bevestigd in de overtuiging dat dakloze EU-arbeidsmigranten nog lang niet de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben en waar zij recht op hebben. Oplossingen die gepland zijn door gemeenten, zijn slechts geschikt voor een selecte groep. Juist daarom is het goed dat we deze sprong in het diepe hebben gemaakt en van start zijn gegaan met deze pilot.

Aanleiding

Dit artikel geeft toelichting op een aantal nieuwe inzichten en kennis die is opgedaan naar aanleiding van een succes pilotjaar van de medewerker dakloze EU-migranten. In dit artikel zal inzicht gegeven worden aan de pilot, de doelen die hieraan verbonden waren, de behaalde successen en hoe de pilot verder zal gaan.

Doel en taken van de medewerker dakloze EU-migranten

Nadat in Utrecht kort achter elkaar drie cliënten overleden (afkomstig van EU-landen), werd al snel duidelijk dat het Leger des Heils niet meer achter wilde blijven in de zorg voor kwetsbare migranten in de straten van Utrecht. Naar aanleiding hiervan zijn vanuit het Leger des Heils Midden-Nederland een aantal speerpunten opgesteld voor deze groep. Eén daarvan was het aannemen van een medewerker dakloze EU-migranten.

De pilot is april 2022 gestart en sindsdien is er een medewerker werkzaam die onderzoek doet naar de mogelijkheden van het Leger des Heils om de EU-migranten verder te kunnen helpen.

Op basis van deze vraag is een aantal doelen opgesteld:

- De groep beter in kaart brengen en leren kennen;
- Een stem vormen voor de doelgroep waar zij zelf moeite hebben op te komen voor hun rechten en hun behoeften;
- Zichtbaar zijn op straat;
- Vijf trajecten volgen en begeleiden. Om zorgvuldigheid te kunnen waarborgen zijn deze trajecten afgestemd met Stichting Barka.

Tot de mogelijkheden behoorde dat de pilot na een jaar zou eindigen. Om te voorkomen dat kwetsbare mensen in dat geval tussen wal en schip vallen, is ingecalculeerd dat Barka de trajecten verder oppakt op het moment dat de pilot stopt.

Vanuit de krachten en ervaringen van de medewerker is de pilot breder ingezet dan alleen veldwerk en trajectbegeleiding. Meedenken aan intern en extern beleid werd ook een belangrijk onderdeel van de pilot.

Uitvoering van het pilotjaar

Het eerste halfjaar van de pilot bestond voornamelijk uit het verkennen van de problematiek en de huidige situatie rondom de EU-migranten in Nederland. Daarvoor heeft de medewerker EU-arbeidsmigranten een bezoek gebracht aan verschillende instellingen binnen verschillende steden die bezig zijn met deze doelgroep. Het was snel duidelijk dat er in elke stad/gemeente initiatieven zijn die zich inzetten voor deze doelgroep.

De vraagstukken rondom migratie uit Europese landen zijn breed verdeeld, waardoor elke stad/gemeente te maken heeft met vraagstukken uit een ander domein. De ene gemeente heeft vraagstukken over woon- of werkbeleid en een stad, bijvoorbeeld Utrecht komt vraagstukken over dakloosheid tegen.

In het tweede halfjaar was de focus van de pilot vooral gericht op trajectbegeleiding, veldwerk en nader tot de doelgroep komen. Een van de speerpunten van de pilot was het volgen van vijf trajecten. Het doel hiervan is ontdekken waar de knelpunten zijn en welke structuren er al bestaan binnen de hulpverlening voor de EU-migranten. Al snel werd duidelijk dat het onmogelijk was om te kaderen tot vijf trajecten, omdat er veel meer hulpvragen waren binnen de groep die de EU-medewerker tegenkwam in Utrecht. Dit heeft ertoe geleid dat er acht casussen zijn opgepakt waarbij de EU-medewerker in de regie was en 61 mensen zijn geregistreerd, omdat ze in contact zijn geweest met de EU-medewerker en/of een kleine hulpvraag hadden.

Verskillende subgroepen

Binnen het landelijke plan van aanpak kwetsbare EU-burgers wordt de groep kwetsbare EU-migranten verdeeld in drie verschillende groepen.¹ Tot de eerste groep behoren de mensen die kort werkloos zijn geraakt en perspectief op nieuw werk hebben. Tot de tweede groep behoren de mensen die langdurig werkloos zijn, maar wel perspectief op werk of terugkeer naar land van herkomst hebben. En tot de laatste groep behoren mensen die niet hebben gewerkt in Nederland en ook geen perspectief op een nieuwe baan hebben. Bij de begeleiding van de trajecten is gezocht naar verschillende casuïstiek, zodat al deze groepen verkend konden worden.

Resultaten van het pilotjaar

Bijna een jaar later kijken wij terug een succesvol pilotjaar. We konden de vinger leggen op gebreken in de hulp- en dienstverlening aan dakloze EU-migranten en hebben aangetoond dat we tot meerwaarde konden zijn voor deze doelgroep. We zijn gestart met een verkenning van de groep dakloze EU-migranten. In de verkenning is opnieuw bevestigd dat zich-ook binnen de groep EU-migranten zeer kwetsbare mensen bevinden die uiteindelijk stranden in Nederland.

¹ Link: Plan van Aanpak kwetsbare dakloze EU-burgers | Rapport | Rijksoverheid.nl

Van hieruit hebben we drie resultaten geboekt:

1. We hebben meer inzicht gekregen in de groep.

Het afgelopen jaar hebben we als organisatie de groep beter leren kennen en vanuit landelijk Leger des Heils is op basis hiervan besloten dat deze doelgroep behoort tot onze werkzaamheden. Het is dan ook van groot belang dat we ons als organisatie blijven richten op een nog verdere en diepere verkenning van de doelgroep.

2. Helder gekregen wat het verschil is tussen recht hebben en recht krijgen.

Daarnaast kwam in de pilot duidelijk naar voren dat 'recht hebben' en 'recht krijgen' niet altijd parallel lopen aan elkaar in de praktijk. Daarom vindt het Leger des Heils het belangrijk om informatie te vergaren en te verspreiden over de rechten van de EU-burgers in Nederland. Om dit te kunnen doen is er rondom de EU-medewerker een netwerk ontstaan van rechtsgeleerden en advocaten die per casus correct advies kunnen geven op basis van de opgebouwde rechten van een burger. Hierin was het opvallend dat veel EU-migranten niet op de hoogte zijn van hun rechten in Europa. Het is daarom van groot belang dat deze informatie correct en zorgvuldig beschikbaar wordt gesteld aan de doelgroep. Dit geldt ook voor de multidisciplinaire partners binnen de keten die deze EU-migranten tegenkomen in hun werkzaamheden. Ook hier was een belangrijke ontdekking dat veel partners niet op de hoogte zijn van de rechten en plichten van elke EU-burger.

3. Input geven voor beleid, zowel in de stad als landelijk.

Het is niet voldoende om alleen de groep migranten op de hoogte te stellen van hun rechten en plichten. Het is van nog groter belang dat de organen met zeggenschap over de toekenning van deze rechten op de hoogte zijn en kennis hebben hiervan.

Dit brengt ons op het volgende punt waarbij de EU-medewerker de opgedane kennis ook heeft gedeeld bij organisaties die verder van de doelgroep staan. Bijvoorbeeld gemeentes, VNG en ministeries. Met de expertise van de EU-medewerker konden we als gesprekspartner een brug slaan tussen het landelijke Plan van aanpak dakloze EU migranten en de gemeentelijke visievorming hierin. De EU-medewerker is op bezoek geweest bij verschillende gemeentes om te sparren over vraagstukken rondom migratie binnen een gemeente en is het afgelopen jaar onderdeel geweest van een werkgroep van VNG, waarin een product is gevormd om gemeentes beter te informeren over de situatie en doorverwijsmogelijkheden van EU-migranten in Nederland.

Uitkomsten trajectbegeleiding

Zoals hierboven benoemd heeft de EU-medewerker vijf trajecten gevolgd. Het doel hiervan was om nader tot de doelgroep te komen, de problematiek goed te doorgronden en de gaten en kansen binnen het huidige systeem rondom de EU-migrant te ontdekken. Eerder werd al benoemd dat het ging om uiteenlopende trajecten die aansluiten bij de onderverdeling van de

drie groepen kwetsbare EU-burgers, zoals ze in het nationale plan van aanpak staan beschreven. In de praktijk is de EU-medewerker meer trajecten en cliënten tegengekomen en zijn deze mensen geholpen met hun hulpvraag. Dit waren uiteenlopende vragen van aanvraag Digi-D, UWV-gerelateerde vragen, aanvraag duurzaam verblijf tot het regelen van een detox binnen de verslavingszorg of toeleiden naar zorgpartners die de casus verder konden oppakken.

De inzet van de EU-medewerker moest zich voegen naar de hulpvraag, of soms gebrek aan hulpvraag, binnen de situatie van de cliënt. In sommige gevallen kon de EU-medewerker in vergelijking tot andere organisaties flexibeler bewegen, waardoor er contact gemaakt kon worden met de meest kwetsbare mensen op straat. De kracht van de EU-medewerker was dat deze op wisselende tijdstippen en momenten mensen kon opzoeken op straat waar de zorgorganisaties geen contact mee hadden en waarbij de politie de enige organisatie was met contact. Deze groep werd bestempeld als “overlast gevend” door de politie vanwege de binnenstromende meldingen. De EU-medewerker heeft actief contact gemaakt op straat en de hele groep (+/- 10 mensen in de zomer 2022) “overlastgevers” is nu in contact met een betrokken zorgverlener, maakt weer gebruik van de dagopvang, heeft een detox gehad of is teruggekeerd naar land van herkomst.

Het is van groot belang om te benadrukken dat in geen enkel traject de EU-medewerker alleen heeft gehandeld. De EU-medewerker is actief opzoek gegaan naar de talenten, ervaringen en kennis binnen de bestaande keten en deze actief ingezet bij het aanbieden van hulp voor de EU-migranten.

Belangenbehartigers en rechtsgeleerden hebben geadviseerd bij vraagstukken rondom verblijfsstatus en rechten; de politie was aanwezig als constant aanwezige ogen en oren van de stad; de straatarts stond paraat bij fysiek medische gezondheid; verslavingszorg was betrokken voor vragen rondom verslaving en het aanbieden van een detox; de gemeente als regiehouder en toekenning van uitzonderingen; Stichting Barka voor hun jarenlange kennis en ervaring met hulpverlening voor EU-migranten etc.

Door deze samenwerking wordt de problematiek rondom EU-migranten veel beter gedragen door de gehele keten. Echter blijft het belangrijk dat er een regiehouder is die alle verschillende lijnen blijft volgen en bij elkaar houdt.

Advies

Naast de EU-medewerker zijn er natuurlijk nog vele andere hulpverleners in het hele land die in aanraking komen met dakloze EU-migranten en met de handen in het haar zitten. Toen de pilot begon, was het geen speerpunt om te dienen als adviseur. Al snel werd duidelijk dat er landelijk bij verschillende zorgpartners behoefte was aan advies en iemand om ingewikkelde casuïstiek mee te delen. Als toekomstigheid van de functietitel: medewerker dakloze EU-migranten, kwam

met grote regelmaat vraagstukken en casuïstiek binnen per mail, sociale media of telefonisch. Dit was opnieuw een bevestiging dat vele regio's in Nederland worstelen met dezelfde problemen. Opvallend was hierbij dat het voornamelijk veldwerkers waren uit regio's zonder inloopvoorzieningen of partijen waarnaar ze de cliënten konden doorverwijzen. Vaak was het voldoende om een casus door te nemen en eerdere ervaringen met soortgelijke situaties te delen.

Landelijke ontwikkelingen

De pilot komt tot een einde, maar het Leger des Heils gaat door. Deels door de successen die geboekt zijn door de inzet van een medewerker dakloze EU-migranten in Midden-Nederland, is er vanuit het de landelijke stichting Leger des Heils besloten om door te gaan met de inzet van medewerker EU-arbeidsmigranten. De directieraad van het Leger des Heils heeft besloten dat de organisatie aan de slag gaat met de dakloze EU-migranten. Dit betekent dat er een landelijke projectgroep is ontstaan waarin het Leger des Heils een koers zal bepalen. Tot die tijd zijn er alvast medewerkers dakloze EU-migranten aan de slag in alle G4 regio's en regio zuidoost. Deze medewerkers zullen net als in Midden-Nederland bewegen binnen de regio's, een gat vullen binnen de keten en de mensen dienen waarover het gaat.²

Het inzetten van een medewerker is slechts een onderdeel van het grotere project. De overige activiteiten waar het Leger des Heils zich op gaat richten met betrekking tot deze doelgroep, zullen voortvloeien vanuit een landelijke projectgroep waarin dit nader onderzocht zal worden.

Nawoord

Het is ingewikkeld om een eenjarige pilot met minimale kaders in te kaderen tot een artikel van slechts een aantal pagina's. Als Leger des Heils Midden-Nederland kijken wij met trots terug en zijn we dankbaar dat we door kunnen blijven gaan.

De pilot kon succesvol zijn door de prettige en warme samenwerking tussen alle ketenpartners in de regio Utrecht. Alle partijen hebben de EU-medewerker warm ontvangen en de functie kreeg snel een positie binnen de al bestaande keten. Dit was een zeer belangrijk ingrediënt dat niet kon ontbreken. Wij hopen als organisatie dat we dat voort kunnen blijven zetten en dat de nieuwe medewerkers die zullen komen voor de EU-migranten in de G4 en regio Zuidoost net zo warm ontvangen zullen worden door hun keten.

² Link: [het Leger des Heils wil meer aandacht voor dakloze EU-burgers](#).